

# บทที่ 1

## บทนำ

### 1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอ่านจับใจความเป็นทักษะพื้นฐานที่มีความสำคัญมากในการศึกษา การส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการอ่านจับใจความ คือ อ่านได้ อ่านเป็น และอ่านได้คืบนี้เป็นกระบวนการที่จะต้องมีการสอนการฝึกอย่างต่อเนื่อง ดังที่ศรีวรรณ ศรีสวัสดิ์ (2549, น. 19) ได้กล่าวว่า การอ่านจับใจความเป็นทักษะที่มีความสำคัญยิ่ง สำหรับการศึกษาหาความรู้ของนักเรียน นักเรียนที่สามารถอ่านจับใจความได้ถูกต้องแม่นยำ รวดเร็วจึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี การอ่านจับใจความเป็นการรับสาร ที่สำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาชาติและพัฒนาคุณภาพของนักเรียน เพราะช่วยให้นักเรียนเข้าใจเรื่องราวที่อ่าน รับรู้ข่าวสารได้ถูกต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร วิทยาการต่างๆ เจริญก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ข้อมูลข่าวสารและวิทยาการต่างๆ กระจายแพร่หลายไปทั่วทุกมุมโลกสังคมในทุกส่วนของโลก จึงกลายเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, น. 5-6) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านจับใจความ สรุปได้ว่า การอ่านจับใจความมีความสำคัญต่อการพัฒนาชาติ ถ้าเยาวชนในชาติเป็นนักอ่าน มีความสามารถทางการอ่านจับใจความ ก็จะสามารถนำความรู้ความคิดจากการที่อ่านจับใจความกลับไปพัฒนาประเทศชาติของตน ดังนั้นการอ่านจับใจความ จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแสวงหาความรู้ สนองความต้องการ อยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเอง ทั้งด้านความรู้ ความคิดให้มีความเจริญก้าวหน้า การฝึกฝนการอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้อ่านมีพื้นฐานที่ดีในการอ่านจับใจความ นำแนวคิดที่ได้จากสิ่งที่อ่านจับใจความมาใช้ให้เกิดประโยชน์ การอ่านจับใจความเป็นกุญแจไขคลังความรู้ซึ่งจะนำมาใช้ประโยชน์ได้หลากหลายทั้งในด้านแก้ปัญหา และสร้างสรรค์คุณภาพชีวิตแต่ละคนและสังคม การอ่านจับใจความจึงเป็นทักษะเพื่อการเรียนรู้ที่จะขาดเสียมิได้ ทั้งเป็นพื้นฐานในการบรรลุเป้าหมายสำคัญของชีวิต ซึ่งสามารถหาได้ง่ายที่สุดและสะดวกที่สุดในการศึกษาหาความรู้ การอ่านจับใจความจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโลกยุคโลกาภิวัตน์ การจะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และสังคมฐานความรู้ได้ อยู่ที่คนในสังคมโดยรวม

จะต้องมีนิสัยรักการอ่านจับใจความเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะการอ่านจับใจความเป็นเสมือนประตูแห่งปัญญาที่จะทำให้มนุษย์ได้รับรู้และเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้

การเขียนสรุปความเป็นทักษะที่มีความสำคัญมาก ดังที่ เอมอร์ มีสุนทร (2550, น. 2) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า การเขียนสรุปความเป็นทักษะการใช้ภาษาที่สำคัญในชีวิตประจำวันในกระบวนการเรียนการสอนทักษะภาษาไทย ทั้ง 4 ทักษะ คือทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน การเขียนสรุปความมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ในหนังสือคู่มือการเรียนการสอนภาษาไทย คิดและเขียนเชิงสร้างสรรค์ เรียงความ ขอบความและสรุปความ ช่วงชั้นที่ 2 – ช่วงชั้นที่ 4 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551, น. 72) ได้กล่าวสรุปได้ว่า การสรุปความ คือการเก็บสาระสำคัญของเนื้อความทั้งหมด พิจารณาเฉพาะประเด็นหลักของเรื่อง แล้วนำมาเรียบเรียงใหม่ให้มีเนื้อความตรงกับเนื้อเรื่องเดิมอย่างครบถ้วน การเขียนสรุปความเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของการเรียน จะเขียนสรุปความให้ได้ดีและมีประสิทธิภาพนั้น นักเรียนต้องฝึกตลอดเวลา การเขียนสรุปความ เป็นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนควบคุมความคิดให้เป็นระบบและบันทึกผลการคิดไว้เป็นหลักฐาน การเขียนสรุปความเป็นการแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกและความต้องการของผู้ส่งสาร ออกไป เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ผู้รับสารสามารถอ่านเข้าใจ รับทราบความรู้ ความคิด ความรู้สึกและความต้องการเหล่านั้น นอกจากนี้ การเขียนสรุปความยังเป็นเรื่องสำคัญในการวัดความเจริญ ของอารยธรรมของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัย รวมทั้งถ่ายทอดภาพในอดีต ปัจจุบันและอนาคตที่เป็นจินตนาการในการสร้างความรัก ความเข้าใจ ข้อตกลง ทั้งเป็นการถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ความรู้ระหว่างบุคคลและถึงบุคคลต่างๆ และมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของคนในชาติ

การอ่านจับใจความเป็นทักษะที่ฝึกได้ยาก ดังที่ ญัฐสุภาภักดิ์ ยิ่งสง่า (2550, น. 9) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า ปัญหาทั่วไปเกี่ยวกับการอ่านจับใจความของนักเรียน มักจับใจความจากสิ่งที่ฟังได้ดีกว่าสิ่งที่อ่าน ทั้งนี้เพราะขณะที่ฟังจะเห็นท่าทาง สีหน้า อริยาบทของผู้พูด อุปสรรคที่ทำให้การอ่านจับใจความกลายเป็นปัญหา คือมีคำศัพท์ยาก มีข้อความเรียงซับซ้อน เนื้อหาในเรื่องมีความซับซ้อนหรืออาจไกลตัว ไม่สนุก ไม่น่าสนใจ เหล่านี้ล้วนเป็นอุปสรรคของการอ่านจับใจความ จากการรายงานผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) จากการวิเคราะห์และเปรียบเทียบคะแนนการศึกษาขั้นพื้นฐาน O-NET (2554, น. 31) ช่วงชั้นที่ 3 ปีการศึกษา 2554 โรงเรียนน้ำสวยวิทยาคมอำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย สาระการอ่าน การอ่านจับใจความ มีคะแนนเฉลี่ยเป็น 46.39 ในระดับจังหวัด 49.06 และในระดับประเทศ คือ 49.48 ปรากฏว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศต่ำกว่าเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด (โรงเรียนกำหนดเกณฑ์คะแนนการผ่านร้อยละ 50)

จึงควรเร่งพัฒนาให้สูงขึ้นด้วย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อฝึกความสามารถในการอ่านจับใจความ โดยกระทำซ้ำๆและบ่อยๆ จนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ผู้วิจัยได้พบปัญหาการสอน รายวิชาภาษาไทย จากรายงานการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนสตรีสิริเกศ (2558 , น. 10)ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสตรีสิริเกศ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ สาระการอ่านจับใจความ จากผลการประเมินการอ่านจับใจความ นักเรียนไม่สามารถอ่านจับใจความสำคัญของเรื่องราวที่อ่านได้ เนื่องจากนักเรียน ขาดทักษะพื้นฐานในการอ่านจับใจความ ขาดการตีความหมายของคำ ข้อความและบริบทในเรื่องที่อ่าน ไม่ได้ฝึกฝนการอ่านจับใจความสำคัญ ไม่เห็นความสำคัญของการอ่านจับใจความ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2558, น. 9) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า นักเรียนจะต้องใช้ความสามารถหลายๆด้าน เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านจับใจความ ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจ แปลความ ตีความ ขยายความ คิดวิเคราะห์และคิดสังเคราะห์ รวมทั้งเขียนสื่อความจากเรื่องที่อ่านได้

การเขียนสรุปความเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่นักเรียนไม่สามารถใช้ในการสื่อสารได้ถูกต้อง เนื่องจากเป็นทักษะการส่งสารที่มีความซับซ้อนกว่าทักษะการใช้ภาษาอื่นๆ ปทุมกาญจน์ ศรีสุวรรณ (2549, น. 4) ได้สรุปปัญหาการเขียนสรุปความของนักเรียนไว้ว่า สะกดคำไม่ถูกต้อง ใช้ภาษาไม่กะทัดรัด มักเขียนลอกเลียนแบบ หรือคัดลอกข้อความบางตอน ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ สุวิณา เดือนแจ้ง (2550, น. 4) ได้สรุปปัญหาการเขียนสรุปความไว้ว่า ส่วนมากนักเรียนจะลอกข้อความเดิม แต่ตัดเพียงบางส่วนให้สั้นลง เขียนไม่ตรงประเด็นและไม่สามารถจับประเด็นสำคัญของเรื่องได้ครบถ้วน ไม่เรียบเรียงให้เป็นภาษาที่กระชับ เพราะไม่รู้จักรับใช้ภาษาที่ถูกต้อง นอกจากนี้ วลีรัตน์ ดิษยครินทร์ (2551, น. 2) ได้กล่าวสรุปได้ว่า จากผลการประเมินทักษะการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2550 พบว่าปัญหาที่พบเรื่องการเขียนสรุปความ คือ นักเรียนเรียบเรียงข้อความไม่ถูกต้อง ไม่สามารถสรุปประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านได้ ปัญหาดังกล่าวแสดงว่านักเรียนมีพื้นฐานเกี่ยวกับการเขียนสรุปความน้อย ขาดการฝึกฝน ทำให้การเขียนสรุปความไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูสอนรายวิชาภาษาไทย ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก็ประสบปัญหาในด้านการเขียนสรุปความ จากการรายงานการสอนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนสตรีสิริเกศ (2558, น. 6) นักเรียนเขียนสรุปความไม่เป็น เขียนเยิ่นเย้อ ไม่ตรงประเด็น ใช้ถ้อยคำไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม บางครั้งยังคัดลอกข้อความจากเนื้อเรื่องเดิม สรุปได้ว่า นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาขาดทักษะการเขียนสรุปความ ไม่เข้าใจวิธีการเขียนสรุปความอย่างถูกต้อง ขาดความกระตือรือร้นและไม่มีความรักการเขียน

บทความเป็นงานเขียนประเภทความเรียงชนิดหนึ่ง ที่มีผู้นิยมนำไปอ่านจับใจความและเขียนสรุปความ เจือ สตะเวทิน (2517, น. 63) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า บทความเป็นอาหารสมองของผู้อ่าน ดังนั้นผู้เขียนบทความจึงควรปรุงอาหารที่ดีมีประโยชน์ต่อสมองของนักเรียน ด้วยการกำหนดเนื้อหาสาระที่เอื้อประโยชน์ต่อนักเรียน มีข้อเท็จจริงที่ถูกต้องสมบูรณ์ จึงจะเรียกว่า มีความรับผิดชอบในงานเขียนของตน ความสำคัญของบทความในด้านตัวผู้อ่านบทความ คือนักเรียนที่อ่านบทความส่วนใหญ่จะทราบข้อเท็จจริงจากข่าวแล้ว การอ่านบทความ เพราะต้องการทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวนั้นๆ บทความจึงมีความสำคัญต่อนักเรียน ในด้านเพิ่มพูนความรู้ ความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ทำให้นักเรียนมีความเฉลียวฉลาด รู้เท่าทันเหตุการณ์ ยิ่งอ่านมาก คิดวิเคราะห์มากก็จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนมากขึ้นเหมือนกัน บางครั้งสามารถนำไปช่วยในการตัดสินใจเรื่องสำคัญๆ ในชีวิตได้ ธิดา โมลิกรัตน์ (2553, น. 109) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า บทความเป็นงานเขียนที่น่าเสนอ ความคิดเห็น เกี่ยวกับ ความรู้และข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและอยู่ในความสนใจของสังคม การใช้ภาษา และลีลาการเขียนที่ชวนอ่าน ให้สาระความรู้ ข้อคิดและประสบการณ์ อันเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิต และการเปลี่ยนแปลงสังคม เศรษฐกิจและการเมือง นอกจากนี้ วัฒนา แซ่มวงษ์ (2556, น. 1) ได้กล่าวไว้สรุปว่า บทความมีรูปแบบการเขียนที่กะทัดรัด ใช้เวลาในการอ่านไม่มาก มีเป้าหมายในการนำเสนอที่ชัดเจน ตรงไปตรงมามีการผสมผสานกับแนวคิดของผู้ที่เขียนที่น่าเสนอให้ชวนคิดอย่างคมคาย ลึกซึ้ง เป็นที่ถูกใจของคนส่วนใหญ่ ซึ่งอ่านแล้วทำให้เกิดปัญญาแตกฉาน บทความจึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้และเป็นประโยชน์แก่นักเรียน

การอ่านจับใจความและเขียนสรุปความ เป็นทักษะที่มีความสำคัญ และมีประโยชน์มากในการศึกษา เพราะการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความ เป็นทักษะพื้นฐาน นักเรียนจะอ่านเป็นและเขียนสรุปความได้ จะต้องได้รับการสอน และการฝึกอย่างต่อเนื่อง บทความเป็นงานเขียนประเภทความเรียง ที่นิยมนำไปใช้อ่านจับใจความและเขียนสรุปความ มีรูปแบบการเขียนที่กะทัดรัด ใช้เวลาในการอ่านไม่มาก มีเป้าหมายในการนำเสนอที่ชัดเจน ตรงไปตรงมา สามารถนำบทความมาใช้เป็นสื่อการเรียนเพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ดังที่สุวิภา เดือนแจ้ง (2550, น. 9) ได้นำสารจากหนังสือพิมพ์ ในรูปแบบของบทความ เป็นสื่อพัฒนาการอ่านจับใจความและเขียนสรุปความ ในการแก้ปัญหการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความ ได้มีแก้ปัญหาโดยใช้สื่อประเภทต่างๆ ในการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้บทความเป็นสื่อในการพัฒนาการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสตรีสิริเกศ

จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความและเขียนสรุปความของนักเรียนต่อไป

## 2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 2.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความ โดยใช้บทความเป็นสื่อ ก่อนเรียน และหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสตรีสิริเกศ
- 2.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสรุปความ โดยใช้บทความเป็นสื่อ ก่อนเรียน และหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสตรีสิริเกศ

## 3. สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งสมมติฐาน ดังนี้

- 3.1 ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความโดยใช้บทความเป็นสื่อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
- 3.2 ผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสรุปความโดยใช้บทความเป็นสื่อ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

## 4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

- 4.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนสตรีสิริเกศ จังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28 จำนวน 15 ห้อง มีนักเรียน 534 คน
- 4.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสตรีสิริเกศ จังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 42 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบสุ่มกลุ่ม เนื่องจากโรงเรียนสตรีสิริเกศ จัดนักเรียนแบบคละความสามารถทุกห้องเรียน



### 4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

4.3.1 **ตัวแปรต้น** ได้แก่ บทความที่ใช้เป็นสื่อพัฒนาการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความ

4.3.2 **ตัวแปรตาม** ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความกับการเขียนสรุปความของนักเรียน

## 5. นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ใช้นิยามศัพท์ในขอบเขตและความหมายดังนี้

5.1 **การอ่านจับใจความ** คือ กระบวนการที่นักเรียนสามารถทำความเข้าใจและจับสาระสำคัญเกี่ยวกับเรื่องราวที่อ่าน ตลอดจนหาแนวคิดของเรื่องได้ถูกต้อง

5.2 **การเขียนสรุปความ** คือ การรวบรวมสาระสำคัญของเนื้อความที่อ่าน แล้วนำมาเรียบเรียง ให้มีเนื้อความตรงกับแนวคิดของเรื่อง

5.3 **บทความ** คือ ข้อเขียนแบบความเรียงประเภทหนึ่ง ที่ผู้เขียนเขียนขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะเสนอความคิดเห็น หรือทัศนะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแก่ผู้อ่าน โดยมีหลักฐานข้อเท็จจริง สามารถอ้างอิงเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์ปัญหาข้อขัดแย้งต่างๆ ได้ โดยผู้เขียนได้แทรกข้อคิดในเชิงสร้างสรรค์ไว้ด้วย

## 6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ครูภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสตรีสิริเกศ จังหวัดศรีสะเกษ ได้บทความที่ใช้เป็นสื่อในการอ่านจับใจความและการเขียนสรุปความ

6.2 ครูภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสตรีสิริเกศ จังหวัดศรีสะเกษ ได้กลวิธีการสอนการอ่านจับใจความ และการเขียนสรุปความ

6.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสตรีสิริเกศ จังหวัดศรีสะเกษ ได้กลวิธีการอ่านจับใจความ

6.4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสตรีสิริเกศ จังหวัดศรีสะเกษ ได้กลวิธีการเขียนสรุปความ

6.5 ครูภาษาไทยโรงเรียนอื่นๆ ได้แนวทางในการนำเครื่องมือไปประยุกต์ใช้ ให้สอดคล้องเหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้นของโรงเรียน